

2. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при виконанні службових обов'язків: Науково - практичні рекомендації / Г.О. Юхновець, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та інш.; під ред. М.І. Андруфієва, Я.Ю. Кондратьєва. – К.: НАВСУ, 1999. – 72с.

3. Тимченко А.В., Христенко В.Е. Прикладная психология в практике правоохранительной деятельности (в схемах и таблицах): Учебное пособие. – Х.: ООО «Одиссей». – 2004. – 448с.

4. Плиско В.И. Формирование устойчивого психомоторного состояния к внешним проявлениям опасности. – К.: РИО МВД Украины, 1991. -128с.

УДК 159.95

***Сергієнко Н.П.,** к. психол. н., доцент кафедри загальної психології УЦЗУ*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ

У своєму дослідженні ми виходили з припущення, що стилі поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків і дівчат різні і залежать від особистісних особливостей.

Ключові слова: поведінка в конфліктній ситуації, особистісні особливості, гендер.

Постановка проблеми. Сьогодні нікому не треба доводити, що проблематика, пов'язана з вивченням конфліктів, має право на існування. До проблем виникнення й ефективного вирішення конфліктів, проведення переговорів і пошуку згоди виявляють величезну зацікавленість не тільки професійні психологи і соціологи, але і політики, керівники, педагоги, соціальні працівники, словом всі ті, хто у своїй практичній діяльності пов'язаний з проблемами взаємодії людей. На жаль, цей все зростаючий інтерес поза мало пов'язаний і із зростанням напруженості в різних сферах соціальної взаємодії і з гострою потребою і різних суспільних структур, і окремих людей у практичній допомозі у вирішенні конфліктів. Проблема конфліктів відбувається через різні сфери психологічного знання.

Конфлікт як повсякденний фактор життя, захоплює у свій колорит всі без винятку його сторони. Практично кожна людина хоч би раз в житті попадає в конфліктну ситуацію.

Конфлікти одночасно є схожими та несхожими. Схожими вони перш за все реакціями на них (неприємні асоціації, емоції, переживання). Конфлікт як процес зіткнення двох сторін свідчить про психологічну природу його прояву, виникнення ж конфлікту на рівні міжособистісних або групових відносин розглядається з позиції його соціальної природи. Із цього витікає, що проблема конфлікту та його вирішення представляє інтерес як для розуміння поведінки однієї людини, так і для забезпечення ефективного управління конфліктом на будь-якому соціальному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній психології дослідженням конфліктів займалися Анцупов А.Я., Ващенко І.В., Льовкович В.П., Бандурка О.М., Гиренко С.П., Єршова А.А., Грішин Н.В. У зарубіжній психології дослідженням конфлікту займалися Ліксон Ч., Меськін М.Х., Ніренберг Дж.

Вирішення тієї або іншої проблеми досить часто приводить до виникнення суперечностей між сторонами, що беруть в ній участь. Проте далеко не кожне неспівпадіння інтересів, поглядів, думок є конфліктом.

Конфлікт став домінуючим осередком суспільних відносин. Він наявний як в явних, так і в латентних формах. Основне питання полягає в тому, щоб навчитися жити з конфліктом, усвідомлюючи в його стимулюючу дію в тих випадках, коли він розвивається в певних рамках, і усвідомлюючи його руйнівний характер, коли він переростає ці рамки.

Ми стикаємося з конфліктами щодня, будь то участь в ньому або спостереження зі сторони. Дуже багато залежить від конкретної ситуації і від обставин. Залежно від них людина або вступає, або не вступає в конфлікт. Проте дуже часто можна спостерігати, що в ідентичних ситуаціях конфлікту різні люди поведуться по-різному. Крім того, один і той же конфлікт сприймається ними протилежно. Конфліктів не треба боятися, необхідно уміти правильно оцінювати ситуацію, контролювати свій емоційний стан і чітко представляти мету і раціональні способи її досягнення.

Постановка завдання. Мета. Як гіпотезу ми висловили припущення про те, що стилі поведінки в конфліктній ситуації у юнаків і дівчат є різними.

Однією із головних задач нашого дослідження була задача провести порівняльний аналіз гендерних відмінностей в аспекті вираженості

конфліктної поведінки. Для цього ми використовували такі психологічні методи дослідження: тест К.Томаса і методику «Особова агресивність і конфліктність» (Ільїн і Ковальов).

У дослідженні взяли участь курсанти і студенти Університету цивільного захисту України соціально-психологічного факультету, в кількості 18 юнаків і 13 дівчат. Вік випробуваних 19 – 20 років.

Після проведення та обробки результатів ми отримали наступні дані.

При вивченні стилів поведінки особи в конфліктній ситуації з урахуванням гендерних особливостей за допомогою тесту К. Томаса одержані в ході дослідження дані говорять про те, що достовірних відмінностей не виявлено за жодним показником конфліктної поведінки ні у групі юнаків, ні у групі дівчат.

Але якщо ми розглянемо кожний тип конфліктної поведінки за середнім арифметичним даним, то ми помітимо, що показники суперництва у юнаків ($6,8 \pm 1,9$) нижчі, ніж у дівчат ($7,4 \pm 2,4$). Це говорить про те, що дівчата активніші і вважають за краще йти до вирішення конфлікту своїм власним шляхом, прагнуть в першу чергу задовольнити власні інтереси на противагу інтересам інших, змушуючи інших людей приймати їх рішення проблеми:

- розглядаючи співпрацю, відмінностей не виявлено, що говорить про те, що юнаки і дівчата приблизно в рівній мірі беруть активну участь у вирішенні конфліктів і відстоюють свої інтереси, але прагнуть при цьому співпрацювати з опонентом (юнаки $5,6 \pm 1,4$ і дівчата $5,6 \pm 1,2$).

- не виявлено відмінностей і в компромісі (у юнаків $7,3 \pm 1,6$, а у дівчат $6,5 \pm 2,4$). Коли виникає конфліктна ситуація, то юнаки приймають рішення швидше, причому рішення, яке задовольняє потреби й інтереси обох сторін;

- при розгляді уникнення відмінностей також не виявлено (юнаки $5,9 \pm 2,2$, а дівчата $5,9 \pm 1,8$). Це говорить про те, що юнаки і дівчата при використанні стилю уникнення не відстоюють своїх прав, не співпрацюють ні з ким для вироблення рішення проблеми або просто ухиляються від вирішення конфлікту;

- також не спостерігаються відмінності між дівчатами і юнаками у пристосуванні (у юнаків $4,6 \pm 1,9$, а у дівчат $4,8 \pm 2,4$). Це говорить про те, що юнаки і дівчата в рівній мірі схильні діяти спільно з іншою людиною, не намагаючись відстоювати власних інтересів.

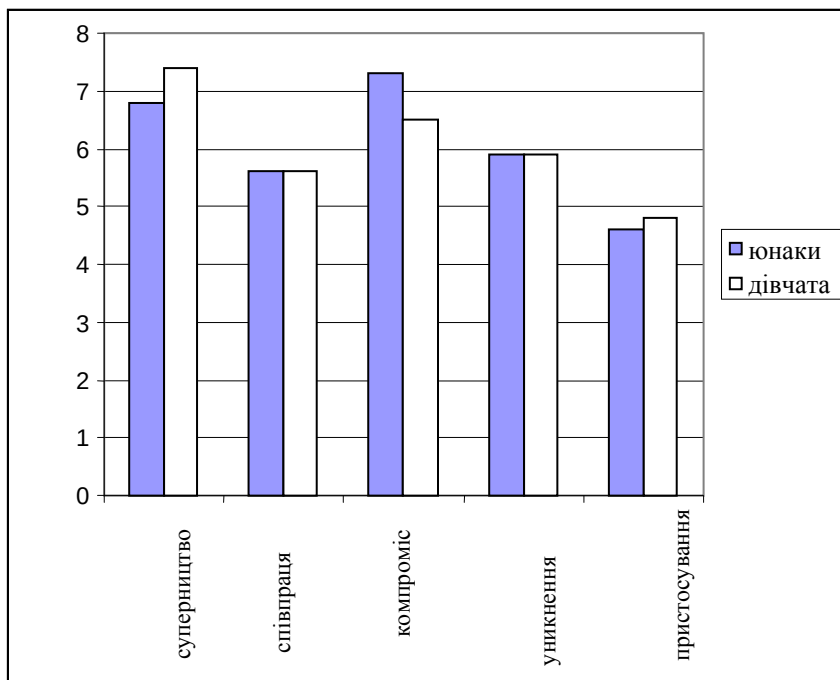

Рис. 1– Середні значення показників частоти вибору стилю поведінки в конфліктній ситуації у юнаків і дівчат

Таким чином, за результатами даних, отриманих при використанні методики К.Томаса видно, що з п'яти можливих стилів поведінки в ситуації конфлікту юнаки вдаються більшою мірою до компромісу, а дівчата - до суперництва.

Після обробки результатів, отриманих при використанні методики «Особова агресивність і конфліктність» (Ільїн і Ковальов) підсумкові дані мивідобразили в таблиці 1.

Із результатів таблиці 1 видно, що гендерні відмінності спостерігаються у наступних шкалах:

- непоступливість (юнаки схильні не поступатися іншим, робити все наперекір, середні значення у юнаків (6.3 ± 1.9) значно вищі, ніж у дівчат (4.8 ± 1.5), ($P < 0.01$);

- мстивість, середні значення у дівчат (5.6 ± 1.65) значно вищі, ніж у юнаків (3.9 ± 1.5), ($P < 0,01$), це говорить про те, що дівчата більш схильні мстити своїм опонентам, в нашому випадку юнакам, бажаючи їм невдач, спіткання їх горя;

- негативна агресивність ярко виражена у групі юнаків 10.3 по відношенню до групи дівчат (2.65), це говорить про те, що юнаки більш агресивні в досягненні своїх цілей.

Таблиця 1

Достовірність результатів дослідження рівнів особистісної агресії і конфліктності за різними шкалами ($X \pm \sigma$)

№	Назва шкал	Юнаки	Дівчата	P
1	Запальність	5.83 ± 2.2	6.85 ± 2.1	-
2	Наполегливість	5.8 ± 1.9	4.7 ± 2.1	-
3	Образливість	4.4 ± 1.9	3.6 ± 1.8	-
4	Непоступливість	6.3 ± 1.9	4.85 ± 1.5	0.05
5	Безкомпромісність	6.7 ± 2.5	5.5 ± 2.1	-
6	Помстливість	5.6 ± 1.65	3.9 ± 1.5	0.01
7	Нестерпність до думки інших	4.7 ± 1.65	3.8 ± 0.9	-
8	Підозрілість	5.8 ± 1.4	4.5 ± 1.2	-
9	Позитивна агресія	12.1	1.9	-
10	Негативна агресія	10.3	2.65	0.05
11	Конфліктність	15	16	-

Висновки. Конфлікт вирішується успішніше, якщо обидві сторони зацікавлені в досягненні деякого загального результату, який спонукає їх до співробітництва. Чим точніше визначення суттєвих елементів конфлікту, тим легше знайти способи для ефективної поведінки. Бажаємо, щоб партнери зуміли узгодити свої уявлення про те, як визначити ситуацію конфлікту.

Ключ до розв'язання цієї проблеми в тому, щоб поглянути на конфлікт як на задачу, яку необхідно розв'язати: спочатку слід визначити проблему конфлікту, а потім застосувати відповідну техніку розв'язання конфліктних проблем.

В конфліктних ситуаціях юнаки, в більшості випадків, використовують такі стилі поведінки як компроміс. Вони приймають рішення,

яке задовольняє потреби та інтереси обох сторін, інколи поступають своїми інтересами, щоб задовольнити інтереси інших.

У групі наших досліджуваних дівчата вдаються більше до такого стилю поведінки як суперництво. Це говорить про те, що дівчата активніші і вважають за краще йти до вирішення конфлікту своїм власним шляхом, прагнуть в першу чергу задовольнити власні інтереси на протигагу інтересам інших, вимушуючи інших людей ухвалювати їх рішення проблеми.

На вибір стилю поведінки працівників у конфліктній ситуації впливають такі якості як непоступливість, помітливність, негативна агресія. Також велике значення має оточуюче середовище, в якому знаходиться опонент, вплив людей, з якими він спілкується, адекватне чи неадекватне сприймання їх, соціально-психологічний клімат в колективі тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология. Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2000.
2. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Психология управления. Х., 1998. – 289 с.
3. Ващенко И.В., Гиренко С.П., Хамалян Р.А., Антонова А.Г.. Общая конфликтология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. / Под общ. ред. И.В. Ващенко, С.П. Гиренко. – Харьков: «Оригинал», 2001.

УДК 159.98

Сергієнко Ю.В., магістр соціально-психологічного факультету УЦЗУ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ПЛИННОСТІ КАДРІВ В СТРУКТУРІ МНС УКРАЇНИ

Представлено результати дослідження і виявлення соціально-психологічних факторів плинності кадрів у структурі МНС.

Ключові слова: плинність кадрів, причини, мотив, фактори.

Актуальність проблеми. У світлі суспільних відносин, що змінилися, особливо актуальною стала проблема плинності кадрів.